

ยาใจ พงษ์บริบูรณ์และคณะ.2548. การพัฒนาศักยภาพพหุปัญญาของเด็กในชุมชน  
แหล่งทุนอุดหนุนการวิจัย เงินอุดหนุนวิจัยประเภทเงินอุดหนุนทั่วไป  
มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีงบประมาณ 2548

การวิจัยครั้งนี้ เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ระหว่าง 3 องค์กร ได้แก่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดขอนแก่นเขต 3 และสถานศึกษาในอำเภอหนองเรือ เพื่อพัฒนาพหุปัญญาเด็กตามทฤษฎีพหุปัญญาของการ์ดเนอร์ มี 3 วัตถุประสงค์คือ 1) ศึกษาบริบทของโรงเรียนและครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมศักยภาพพหุปัญญาของเด็ก 2) พัฒนาพหุปัญญาของเด็กในชุมชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย และ 3) สร้างระบบการพัฒนาศักยภาพพหุปัญญาของเด็กในชุมชนตามอรรถศาสตร์ การวิจัยมี 3 วงจร วงจรที่ 1 ศึกษาบริบทการส่งเสริมพหุปัญญาเด็ก โดยโรงเรียนและบ้าน กลุ่มตัวอย่างการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3,4 และ 5 ที่ได้รับการสุ่มแบบ 2 ขั้นตอน จากโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก จำนวน 239 คน จากประชากร 388 คน วงจรที่ 2 พัฒนาศักยภาพพหุปัญญาเด็กในชุมชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ 2 ครั้ง แก่คณะครูผู้เข้าร่วมโครงการจำนวน 7 โรงเรียน จำนวน 30 คน เพื่อให้มีความรู้-ความเข้าใจเรื่องพหุปัญญา แล้ว สร้างกิจกรรมพร้อมมีสื่อ วงจรที่ 3 สร้างระบบพัฒนาศักยภาพพหุปัญญาเด็กในชุมชน นำกิจกรรมและสื่อที่พัฒนาแล้ว ไปดำเนินการพัฒนาผู้เรียนกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 24 คน ณ ศูนย์พัฒนาศักยภาพพหุปัญญาเด็กใน โรงเรียนที่อาสาสมัครมีคณะครู 6 คน เป็นผู้ดำเนินงาน

สรุปผลการวิจัย 1) ผลการศึกษาบริบทการพัฒนาพหุปัญญาพบว่า ในบริบทของโรงเรียนมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาปัญญาเด็กโดยจัดโครงการพิเศษบางอย่างที่ส่วนใหญ่โรงเรียนเป็นผู้จัดเป็นครั้งคราว การใช้เวลาว่างในขณะหยุดพักของเด็กเป็นไปตามอรรถศาสตร์ เด็กมีโอกาสน้อยในการค้นคว้าศึกษาเองหรือการเรียนรู้ในเทคโนโลยีใหม่ๆด้วยตนเอง ครูมีความเชื่อเกี่ยวกับการพัฒนาปัญญาว่าต้องร่วมกันหลายฝ่าย ในบริบทของบ้านพบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้เด็กช่วยงานบ้าน เวลาว่างของทุกวันเด็กดูโทรทัศน์ คือดูการ์ตูนและละคร เด็กส่วนใหญ่ไม่มีของเล่นที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และมีเด็กบางส่วนไม่มีของเล่นเป็นของตนเอง ผู้ปกครองมีความเชื่อว่าปัญญาของเด็กเกิดและเพิ่มด้วยตัวเด็กเอง และจากการแนะนำของครู 2) ผลการพัฒนาศักยภาพพหุปัญญาเด็กในชุมชน ช่วงที่ 1 ผลการสำรวจพหุปัญญาเด็กในชุมชน ระดับชั้น ประถมปีที่ 3,4 และ 5 พบว่า คะแนนพหุปัญญาทั้ง 6 ด้านลดลงเมื่อระดับชั้นเพิ่มขึ้น (มีเท่ากับ  $\bar{X} = 3.52, 3.34$  และ  $3.24$ ) พหุปัญญาที่อยู่ในระดับเกณฑ์ดี ของทุกระดับชั้น คือด้านภาษาและด้านมนุษยสัมพันธ์ และเด็กหญิงมีค่าคะแนนเฉลี่ยพหุปัญญาทุกด้านสูงกว่าเด็กชายในทุกระดับชั้น ช่วงที่ 2 คณะครูผู้เข้ารับการอบรมได้สร้างกิจกรรมพร้อมสื่อ รวม 56 กิจกรรม

ในพหุปัญญา 6 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านภาษา (2) ด้านตรรกะ-คณิตศาสตร์ (3) ด้านมิติสัมพันธ์ (4) ด้าน  
เข้าใจธรรมชาติ (5) ด้านความเข้าใจตนเองและ (6) ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น และ 3) ผลการสร้าง  
ระบบพัฒนาศักยภาพพหุปัญญาเด็กในชุมชน นำกิจกรรมและสื่อ ไปพัฒนานักเรียนกลุ่มเป้าหมาย 24  
คน ที่ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน ในชั่วโมงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 24 ครั้ง พหุปัญญาที่พัฒนาได้  
เกณฑ์สูงสุด 3 คะแนน ทุกระดับชั้น 3 ด้าน คือ ปัญญาด้านคณิต - ตรรกะ ด้านมิติสัมพันธ์ ด้าน  
ธรรมชาติ เด็กระดับชั้นปีที่ 3 และ 4 มีปัญญาด้านเข้าใจตนเองมีพัฒนาการสูงสุดเพียง 2 คะแนน

การสร้างระบบการพัฒนาศักยภาพพหุปัญญาของเด็กในชุมชนตามอรรถยาชัย ประกอบด้วย 1)  
ด้านโครงสร้าง มีผู้ประสานงานโครงการที่เป็นหุ้นส่วนความร่วมมือ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะ  
ครูผู้ปฏิบัติงานและองค์กรภายนอกที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ มีการจัดตั้งศูนย์ฯขึ้นในโรงเรียน โดยมีคู่มือ  
ดำเนินงานตามกิจกรรม สื่อและการประเมินผล 2)ด้านกลยุทธ์ มีระบบงานดำเนินงานศูนย์ฯในระดับ  
นโยบายของสถานศึกษา กำหนดบทบาทครู จัดกิจกรรมพัฒนาพหุปัญญาตามอรรถยาชัย และเสนอผล  
พัฒนาเด็กรายบุคคลต่อโรงเรียนและผู้ปกครอง และ 3)ด้านเงื่อนไข ผู้เกี่ยวข้องให้การสนับสนุน ควร  
แลกเปลี่ยนคณะครูผู้ดำเนินงานศูนย์ฯ ปรับปรุงกิจกรรมและสื่ออย่างต่อเนื่องโดยนักเรียนมีส่วนร่วม  
และเข้าฝึกทำกิจกรรมได้ตามอรรถยาชัย